

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXIX. Dubiorum nonnullorum solutio, de aliquibus pactionum
formulis, de quibus aliquando disceptatur, an pro censu, an pro usura
accipiendæ sint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tori. Cum enim alia emptiones fieri queant cum pacto retrovenditionis, etiam ad arbitrium emptoris, quidni & emptio census? Si verò census emi possit cum pacto retrovenditionis ad emptoris arbitrium, quidni & cum pacto retrovenditionis ad annum?

845 Verum emptionem istam census ad annum Facultas Theologica Parisiensis 16 Julii 1658. meritò improbat, dum Apologix doctrinam, eam justificantem, gravi centurâ perstrinxit, velut *inducentem ad exercendas usuras, variasque suggerentem fallacias, ad eas palliandas*. Similiter Vicarii Generales Ecclesie Parisiensis 23. Augusti ejusdem anni, *velut falsam, scandalosam, aperte usurariam, & suggerentem diversos modos usuram palliandi*. Et Illustrissimus D. Gondrinus, Archiepiscopus Senonensis, cum Synodo sua Generali 4. Septembris ejusdem anni, *tamquam divinis humanisque adversus usuras Legibus adversantem, & Christianos ad illas malivolis artibus eludendas erudientem*. Et Illustrissimus D. Alanus de Solminiac Episcopus Cadurcensis, 24. Decembris ejusdem anni, *velut falsam, scandalosam, perniciosam, divinis & humanis Legibus contrariam, ad usuras inducentem, eamque committendi modos suggerentem*. Enim verò ubicumque traditur pecunia, vel usus rei consumptibilis, cum obligatione eandem reddendi, est mutuum, & si addatur obligatio aliquid ultra sortem recipiendi, est usura. At hoc fit in præterita emptione census ad annum. Traditur enim pecunia, v. g. centum floreni, cum obligatione eam reddendi post annum, & insuper recipiendi pro annua pensione v. g. quinque. Est igitur usura.

846 Et ideò talem censum meritò inhibuit Carolus V. in Constitutione Augustæ edita in Comitibus anni 1548. Estque communis sententia Doctorum quòd, ut ab sit mutuum, omni que usuræ suspicio in contractu censu alio, fors absolutè alienari debeat, absque obligatione venditori imposta in favorem emptoris eam restituendi, saltem post breve tempus, per census redemptionem. Aliàs est virtuale mutuum, census nomine palliatum, ex quo emptor ultra sortem lucratur unius vel trium, aut quatuor annorum pensionem. Ideòque Martinus V. & Calixtus III. in sua Constitutione *regimini* extrav. commun. de empt. & vendit. approbant quidem contractum censu alio, sed hæc lege, ut emptores census pecuniarii summam capitale repetere non valeant, nec ad eam refundendam venditores obligare.

847 Ideò etiam communis sententia licitum negat censum utrumque redimibilem, vel sic redimibilem ad arbitrium emptoris, ut pensiones non computentur in sortem. Ita Sotus, Tapia, Prado, Arragonius, Covarruvias, Trullenck, Villalobos, Salonijs, Lopez, quos citatos sequitur noster Andreas à Matre Dei tr. II. c. 4. n. 41. Quia talis

Tom. II.

census emptio, est mutuum, emptionis nomine palliatum, ex quo capitale certò recipitur, cum annuis pensionibus ultra illud receptis. Est igitur usura.

848 Similiter dicendum, licitam non esse emptionem horti v. g. vel agri, cum pacto redemptionis ad arbitrium emptoris, nisi tantum de pretio in redemptione minuatur, quantum valent fructus. Nam si à te mille florenis emam agrum v. g. quos dederim cum pacto, ut eos mihi restituas cum voluerò, & interim percipiam fructus ex agro, nec eorum valor computetur in redemptione illorum mille florenorum, committo palliatam usuram: quia nihil aliud volo nisi lucrari fructus illos, ultra summam illam, quam absolutè non alienavi, sed volui ut mihi restituerentur dum repetierò. Est proinde ibi verè mutuum usurarium, sub venditionis nomine palliatum, ut bene notant Tapia l. 5. q. 16. a. 4. n. 5. Villalobos tr. 21. diff. 18. n. 10. Andreas à Matre Dei ubi supra c. 2. n. 61. Et sic patet ad fundamentum contrariæ opinionis.

849 Denique meritò plures Sorbonici Doctores anno 1673. contractum, quo minoris emitur census quatuor annorum, v. g. trecentis florenis presentialiter numeratis emitur pensio centum florenorum, quotannis solvenda per quatuor annos, aliumque similem, quocumque nomine appelletur, planè injustum esse, nec omnino ab usura vitio liberum; atque ideò eos, qui hujusmodi mundanationibus questum faciunt, ad restitutionem teneri. Reverà namque emptio ista, licet per subtilitatem quandam, & ardam speculationem distingui possit à mutuo, moraliter, & æquipollenter, quoad usum & praxim est virtuale mutuum; quo trecenti floreni presentialiter numerantur, pro quadringentis in futurum per quatuor annos successivè solvendis. Moraliter proinde est usura.

CAPUT LXXIX.

Dubiorum nonnullorum solutio, de aliquibus pensionum formulis, de quibus aliquando discipitur, an pro censu, an pro usura accipiendæ sint.

850 AD confirmationem eorum quæ diximus capite præcedenti, & majorem elucidationem discriminis inter contractum verè censualem, & mutuum usurarium, decisiones nonnullas Consilii Brabantie describit Clarissimus Dominus Stockmans decif. 74. & 75.

Dubitatum (inquit) subinde de hisce conditionibus, an pro reditu, an pro usura essent habendæ. 1º. *debitor scripsit, se mille aureos accepisse ad reditum à Sempronio, & annum interesse se soluturum ad ratam sex in centum, donec pecunia restituatur*. Hæc formula visa est non habere vitium usuræ: quia nihil expressum de reservata facultate repetendæ pe-

LII 2

- cuniar; & quod dicitur, *donec pecunia resti-*
tuatur, interpretandum est de restitutione
 facienda arbitrio debitoris, seu quando volet
 restituere debitor. Id enim fluit ex natura
 redditus, quem partes se constitutere dixerunt:
 unde benigna interpretatio ei accommodan-
 da potius, quam res detorquenda sine neces-
 sitate in vitium.
- 851 2°. alius scripsit, *se accepisse mutuam pecu-*
niam, & solviturum interesse annuum, usque
dum ei fuerit visum sortem reddere. Videtur
 quidem restitutio sortis relinquere arbitrio de-
 bitoris; turbat tamen, quod mutuum voca-
 verint contrahentes. Sed civili interpreta-
 tione placuit pro reductu rem habendam, &
 potius respiciendum esse quod actum, quam
 ipsam nomen mutui. *L. quoniam indignum*
Cod. de testam. Restitutionem nummo-
 rum pendere à debitoris placito, non con-
 sistit cum mutuo. Potius verò recedimus ab
 isto vocabulo, quam à re quæ agitur, ut in
 simili respondit Wamæus Cent. 3. Civil.
 Confil. 89.
- 852 3°. frequentissima formula hodie est, quæ
 debitor, accepta pecuniâ, promittit creditori in-
 tra annum nummos restituere cum eo quod in-
 terest, aut idoneam hypothecam assignare pro re-
 ductu. Hæc pactio inita, per plures annos
 sine hypotheca res procedit, & solvitur in-
 teresse annuum sine nota usuræ: quia cre-
 ditor præcisè ipsam sortem non potest repe-
 tere, sed agere tantum alternativè, vel ad
 sortis restitutionem, vel ad constituendam
 hypothecam, & semper defungitur debitor
 assignando hypothecam: unde dici nequit,
 creditorem mansisse dominum sortis. Et in
 hac specie nihil etiam interest, an mutuum,
 an reductum vocaverint contrahentes: cum
 res ipsa potius inspicienda sit, quam verba
 dicta. *L. quoniam indignum.* Quoties verò ap-
 paret hoc actum, ut creditori maneat jus re-
 petendæ pecuniæ, incidit res in usuram, li-
 cèt nomen redditus usurpaverint pacifcentes.
- 853 Neque potest dici pactum illud de repe-
 tenda sorte vitari, & non vitari reductum.
 Quia, ut tradit Covarruvias, doctrina de re-
 jiciendis pactis inutilibus, non habet locum,
 quoties pactum, subjunctum contractui, im-
 pingit in substantialia ipsius contractus:
 tunc enim inficit & destruit actum ipsum.
- 854 Si contineatur syngrapha, debitorem ac-
 cepisse mutuam pecuniam, & solviturum annuè quod
 interest, donec pecunia sit restituta, id vix po-
 test ab usuraria labe eximi: cum enim mu-
 tuum esse syngrapha dicat, restitutio pecu-
 niæ, quæ nullius arbitrio expressè adscripta
 est, accipi debet secundum naturam con-
 tractus mutui, scilicet petente creditore:
 quo casu stipulatio annui interesse improba
 & fœneratiua est. Hactenus vir ille clarissi-
 mus.
- 855 Ex decisionibus itaque Consilii Brabantini
 ab ipso laudatis, patet, in foro externo,
 quoties tradens alteri pecuniam, cum obli-

gatione solvendi ipsi annuam pensionem, re-
 tinet facultatem repetendi sortem integram,
 eam proinde absolute non alienat, licet con-
 trahentes utantur nomine census, non mutui,
 contractum non reputari censualitium, sed
 contractum mutui; e contra censualitium re-
 putari, licet mutui nomine utantur, quoties
 facultatem illam non retinet, quia (uti di-
 ctum est n. 851.) restitutionem nummo-
 rum capitalium pendere à debitoris (qui eos
 accepit) placito, non consistit cum mutuo,
 de cuius natura & essentia est, quod mutua-
 tarius nummos acceptos restituere teneatur,
 & ad id cogi possit. Unde decis. 76. n. 1. lau-
 datus Author dicit, quod hæc est substantialis
 inter annum reductum & mutuum differentia
 quod in constitutione reductus fors proptus aliena-
 tur ab eo qui nummos numerat, in mutuo res
 maneat pecunia repetenda facultas.

CAPUT LXXX.

Specialiter observanda, juxta Consuetudines &
Edicta Principum Belgii, circa reductum
emptionem, prescriptionem, solutionem.

Observandum 1°. in Belgio, ubi recep- 856
 ta non est Constitutio Pii V. ad hoc ut
 valida sit emptio census, necessarium non
 esse ut super bono aliquo immobili confi-
 tuatur, sed legitimos esse census personales,
 pretio à legitima auctoritate constituto crea-
 tos, etiam absque hypotheca.

2°. hæreditarios etiam redditus, licet hy- 857
 pothecâ assecuratos, moribus nostris magis
 esse debitos obligatione personali, quam rea-
 li, ita ut hypothecâ pereunte, persona ven-
 ditoris, & hæres maneat obligatus, tametsi
 dum hypotheca est alienata, consuetudo ob-
 tineat, quod novus possessor prius convenia-
 tur, ut ab ipso exigi queat solutio census su-
 per hypotheca illa fundati, nisi per litteras
 à Principe obtentas fundus fuerit purgatus.

3°. Consuetudines nostras passim obti- 858
 nere, ut nulla fiat domini rerum immobi-
 lium translatio, nisi per solemnitatem inve-
 stituræ coram Dominis & Magistratibus lo-
 ci; & quamvis census, conventionem partium,
 constitutus sit super hac vel illa immobili,
 velut hypotheca, ista quidem hypotheca pro-
 priè non afficiatur censu, nisi coram Domi-
 nis & Magistratibus loci, vel coram Curia
 Feudali, aliavè competente, census recogni-
 tus sit, seu realisatus; sine qua realisatione,
 nulli redditus, nullæque obligationes afficiunt
 hypothecas, juxta Edictum 10. Februarii
 1538. Et per Edictum mensis Decembris
 1586. iterum declaratum fuit, res immobi-
 les non affici obligatione, nisi coram Magi-
 stratu loci, mandatumque ut omnium aliena-
 tionum obligationumque registram Secreta-
 riū locorum conscriberent, insertis bonorum
 oneribus, contrahentiumque & Judicum no-
 minibus, ut inde omnes, quorum interest,